

Agressie en geweld openbaar bestuur 2012

Factsheet: agressie en geweld tegen raadsleden

In 2012 is, in opdracht van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, voor de tweede maal onderzoek gedaan naar agressie en geweld bij politieke ambtsdragers en overheidsmedewerkers. Het doel van het onderzoek is om de ontwikkeling in agressie en geweld tegen politieke ambtsdragers en overheidsmedewerkers te volgen en om vast te stellen in hoeverre de aanpak van agressie en geweld effect sorteert. Voor dit onderzoek is onder andere een steekproef van raadsleden benaderd, wat heeft geresulteerd in 1509 ingevulde enquêtes. Het beeld van de problematiek dat hieruit is verkregen, is hieronder samengevat.

Typen agressie en geweld

We onderscheiden in dit onderzoek vijf verschillende vormen van agressie en geweld. Dit zijn:

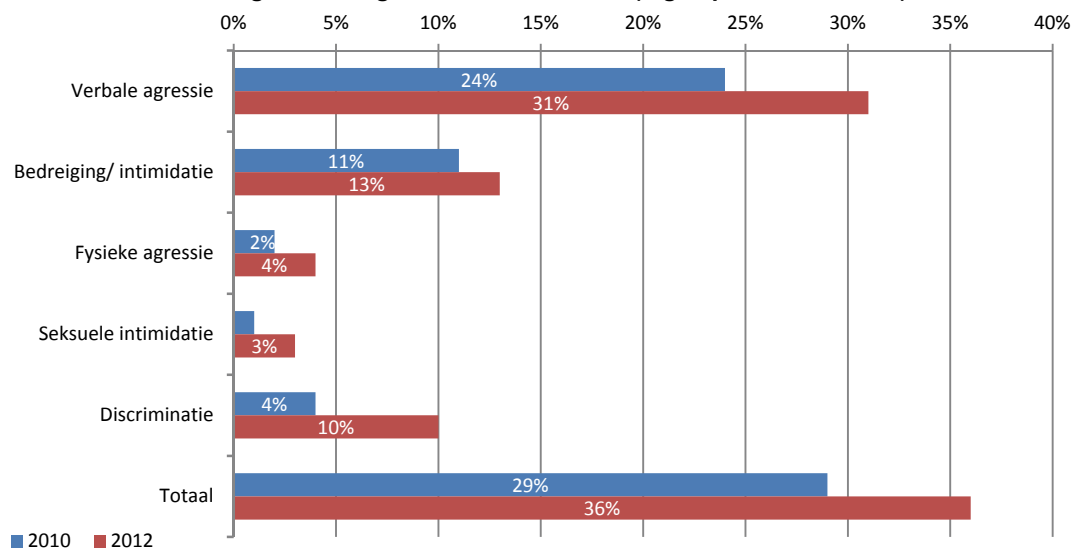
1. **Verbale agressie:** schelden, schreeuwen, vernederen, treiteren, pesten.
2. **Bedreiging/intimidatie:** bedreigen, stalken, achtervolgen, chanteren, onder druk zetten, dreigbrieven sturen, gezinsleden bedreigen.
3. **Fysieke agressie:** duwen, slaan, schoppen, spugen, vastgrijpen, verwonden, fysiek hinderen, gooien met/vernielen van voorwerpen.
4. **Seksuele intimidatie:** nafluiten, seksueel getinte opmerkingen, blikken, handtastelijkheden, aanranding of verkrachting.
5. **Discriminatie:** negatieve opmerkingen of gedragingen met betrekking tot sekse, huidskleur, geloof, leeftijd of seksuele geaardheid.

Ongeveer een derde raadsleden afgelopen jaar geconfronteerd met agressie en geweld

Iets meer dan een derde van de raadsleden is de afgelopen twaalf maanden geconfronteerd geweest met agressie en geweld door burgers. Van de verschillende vormen van agressie en geweld, is verbale agressie de vorm die verreweg het vaakst voorkomt. Op de tweede plaats staat bedreiging/intimidatie, op de derde plaats discriminatie en op de vierde plaats fysieke agressie. Seksuele intimidatie komt het minst voor. Raadsleden zijn in vergelijking met de andere politieke ambtsdragers van gemeenten (burgemeesters en wethouders) een stuk minder vaak slachtoffer van agressie en geweld.

In vergelijking met 2010 zien we dat een grotere groep raadsleden slachtoffer is geworden van agressie en geweld. In 2010 ging het om 29 procent van de raadsleden, in 2012 om 36 procent van de raadsleden. Met name verbale agressie komt vaker voor. Daarnaast valt op dat discriminatie relatief fors is gestegen.

Figuur 1 Vormen van agressie en geweld als slachtoffer (afgelopen 12 maanden)

Raadsleden veel vaker in de privésfeer benaderd dan andere gemeentelijke ambtsdragers

De meeste uitingen van agressie en geweld tegen raadsleden (53%) vinden plaats in een face-to-face-context. 17 procent van de uitingen vindt plaats per e-mail en 11 procent telefonisch.

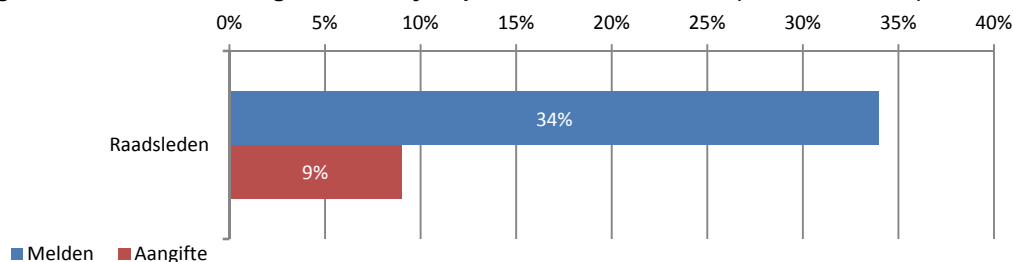
Zes op de tien incidenten tegen raadsleden vinden plaats tijdens de uitvoering van het ambt. Bijna vier op de tien incidenten vinden plaats in de privésfeer. Dit is fors meer ten opzichte van de andere gemeentelijke ambtsdragers (wethouders 13% in privésfeer, burgemeesters 10%).

We vroegen de raadsleden hoe ernstig zij het incident hebben ervaren (op een schaal van 1 tot 7). De gemiddelde ernstscore bedraagt 3.1. Dat is een tiende minder dan het gemiddelde van alle ambtsdragers.

Raadsleden melden incident minder vaak en doen er ook iets minder vaak aangifte van

Uit figuur 2 blijkt of raadsleden het laatste incident hebben gemeld en/of aangifte hebben gedaan:

Figuur 2 Melden en aangifte doen bij de politie door raadsleden (laatste incident)

Iets meer dan een derde van de incidenten wordt door de raadsleden intern besproken/gemeld. Toch wordt slechts 11 procent van de incidenten tegen raadsleden geregistreerd door de organisatie waar zij voor werken. Raadsleden melden iets minder dan gemiddeld, maar veel minder dan burgemeesters (71%) en wethouders (56%).

Van 9 procent van de incidenten tegen raadsleden wordt aangifte gedaan (waarvan 5% door hen zelf en 4% door de organisatie waar zij voor werken). Dat is iets minder vaak dan dat gebeurt bij andere politieke ambtsdragers (gemiddeld 11%).

De raadsleden die een incident hebben gemeld, deden dat met name bij collega-raadsleden (53%) en/of de burgemeester (49%). Iets meer dan een kwart van de raadsleden (26%) meldde het incident bij de raadsgriffier en een kwart van de raadsleden (ook) bij de fractievoorzitter. Eveneens bijna een kwart van de raadsleden (23%) heeft het incident bij de politie gemeld. Bijna twee op de tien raadsleden (19%) meldde het incident bij de politieke partij.

De raadsleden die niet hebben gemeld, stellen dat 'het daar niet erg genoeg voor was' (57%) en dat 'dergelijke incidenten bij het werk horen' (34%). Bijna een op de tien raadsleden (9%) geeft aan er niet aan gedacht te hebben om het incident intern te melden. Deze redenen worden ook genoemd bij het niet doen van aangiften (niet erg genoeg, 57%; hoort bij het werk 26%; niet aan gedacht 10%).

De bekendheid van de Vertrouwenslijn onder raadsleden is nauwelijks gestegen

De bekendheid van de Vertrouwenslijn onder raadsleden is nauwelijks gestegen (van 27% in 2010 tot 29% in 2012). Ook wordt er nauwelijks gebruik van gemaakt door de raadsleden: slechts 1 procent van de raadsleden geeft aan eenmaal de Vertrouwenslijn te hebben gebeld. Toch is er een intentie onder raadsleden om de Vertrouwenslijn te bellen wanneer dat nodig is: 57 procent stelt zeker of mogelijk gebruik te maken van de Vertrouwenslijn. Dit percentage is echter gedaald ten opzichte van 2010 met tien procentpunten.

Weinig maatregelen, weinig gevolgen van het incident, nazorg niet nodig

Meer dan drie op de tien raadsleden geven aan dat er na het incident geen maatregelen zijn getroffen.

Ook zegt 45 procent van de raadsleden dat er geen maatregelen zijn getroffen omdat het niet nodig was.

In 3 procent van de gevallen is er een reactie naar de dader gegeven door de politie en in 12 procent van de gevallen door het bestuur van de organisatie.

Tegelijkertijd geeft 71 procent van de raadsleden aan dat zij weinig last van het incident hebben gehad. Toch geven meer dan twee op de tien raadsleden (21%) aan zich 'gekwetst, gespannen of gestrest te hebben gevoeld'. Acht procent van de raadsleden ging na het incident met minder plezier naar het werk. Tekenend is dat 86 procent van de raadsleden stelt dat zij geen nazorg hebben ontvangen 'omdat het niet nodig was'. Zes procent van de raadsleden ontving wel nazorg.

Het bovenstaande beeld komt ook naar voren bij de andere politieke ambtsdragers, al lijkt nazorg aan raadsleden wat minder vaak (een aantal procentpunten) voor te komen.

Raadsleden voelen zich niet onveilig en achten de kans op slachtofferschap klein

Meer dan zes op de tien raadsleden geven aan zich nooit onveilig te voelen in het contact met burgers tijdens het werk en nog eens drie op de tien geven aan dat dit zelden het geval is. Meer in het algemeen stelt 99 procent van de raadsleden zich zelden tot nooit onveilig te voelen op het werk. Meer zorgen lijken de raadsleden zich te maken over hun collega-ambtsdragers: 14 procent is soms bang dat collega-ambtsdragers slachtoffer worden van agressie en geweld.

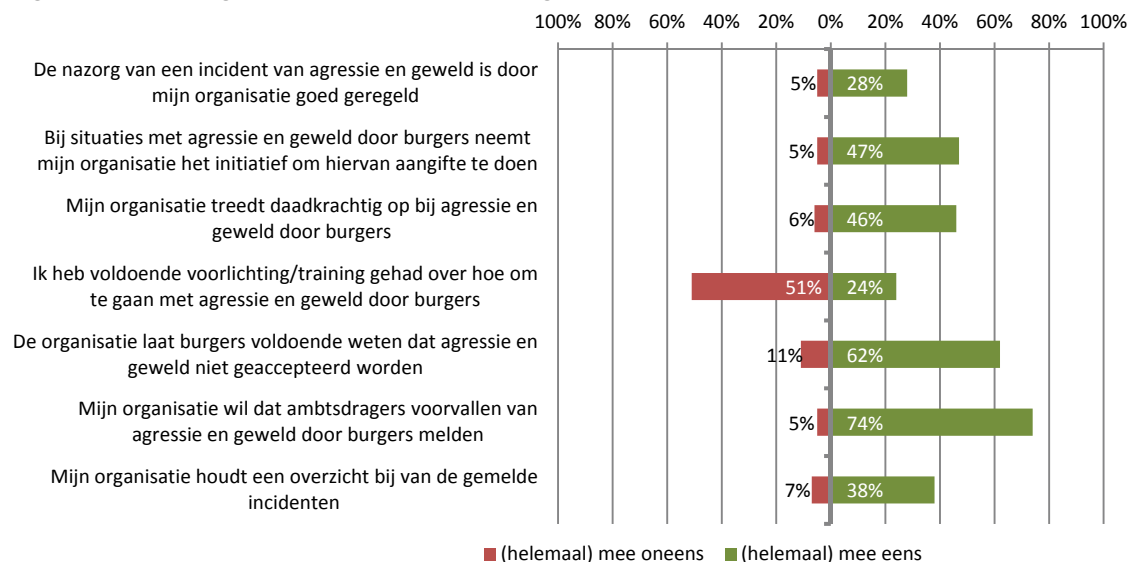
De mate waarin raadsleden zich (on)veilig voelen komt overeen met de mate waarin andere politieke ambtsdragers dat doen..

We vroegen de raadsleden om de kans in te schatten dat zij slachtoffer worden van de verschillende vormen van agressie en geweld door burgers. Over het algemeen achten de raadsleden die kans (zeer) klein of 'niet groot, niet klein'. Bij verbale agressie geven meer raadsleden (9%) aan dat zij de kans (zeer) groot achten dan bij de andere vormen van agressie en geweld (1%).

Maatregelen voor een effectief veiligheidsbeleid: kritisch over voorlichting en training

Het programma Veilige Publieke Taak van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties stimuleert dat werkgevers maatregelen implementeren voor een effectief veiligheidsbeleid tegen agressie en geweld in een organisatie. De belangrijkste maatregelen zijn opgenomen in figuur 3.

Figuur 3 Maatregelen voor een effectief veiligheidsbeleid

In figuur 3 valt op dat raadsleden met name kritisch zijn over de mate waarin zij worden voorgelicht over en getraind in het omgaan met agressie en geweld van burgers.

Andere politieke ambtsdragers van gemeenten (burgemeesters en wethouders) geven veel minder vaak aan dat zij onbekend zijn met het beleid. Van de raadsleden die wel bekend zijn met het beleid, geeft over het algemeen een meerderheid aan dat het beleid zoals het programma VPT dat voorstaat, is geïmplementeerd. Er is één uitzondering: slechts 24 procent van de raadsleden vindt dat zij voldoende

voorlichting en training hebben gehad over hoe om te gaan met agressie en geweld door burgers. Meer dan de helft van de raadsleden (51%) vindt dat dit niet het geval is. In vergelijking met alle politieke ambtsdragers zijn er weinig verschillen in de oordelen over het veiligheidsbeleid van raadsleden. Voor een aantal stellingen is het mogelijk om een vergelijking te maken met de bevindingen uit 2010. Daaruit blijkt dat de mening van de raadsleden over het beleid slechts met een paar procentpunten is veranderd. De verandering is het grootst bij de stelling 'ik heb voldoende voorlichting/training gehad over hoe om te gaan met agressie en geweld door burgers' (+7% van de raadsleden is het er (helemaal) mee eens). Opvallend is dat er bij twee stellingen sprake is van een negatieve ontwikkeling: bij de stelling 'mijn organisatie treedt daadkrachtig op bij agressie en geweld door burgers' (-4% van de raadsleden is het er (helemaal) mee eens) en bij de stelling 'de organisatie laat burgers voldoende weten dat agressie en geweld niet geaccepteerd worden' (-4% van de raadsleden is het er (helemaal) mee eens).

Agressie en geweld vormen onderdeel van de functie, maar leidt niet tot andere besluiten

Iets minder dan een kwart van de raadsleden (23% geeft aan dat zijn of haar functie risicovolle situaties met zich meebrengt (in 2010 was dit ongeveer gelijk; 22%). Twee keer zo veel raadsleden (46%) geven juist aan dat hun functie geen risicovolle situaties met zich meebrengt.. Opvallend is dat burgemeesters en wethouders daar heel anders over oordelen. Zij geven juist in meerderheid aan dat hun functie wel risicovolle situaties met zich mee brengt.

Een meerderheid van de raadsleden geeft aan dat zij zich niet laten beïnvloeden door (de kans op) agressie en geweld. Zie de resultaten in figuur 4. Toch is er nog altijd een groep raadsleden die wel vermijdingsgedrag vertoont: één op de tien raadsleden geeft aan dat het risico op agressie en geweld de eigen beslissingen beïnvloedt. Ook geven twee op de tien raadsleden aan het moeilijk te vinden om beslissingen te nemen als dat risico op agressie en geweld met zich meebrengt. Een deel van de raadsleden (18%) signaleert beïnvloeding van standpunten bij collega's door agressie en geweld. Tegelijkertijd is er een groep raadsleden (12%) die daar begrip voor heeft.

Figuur 4 Beleving ambt en vermijdingsgedrag door raadsleden

